

Ako funguje štátna pomoc pre malé a stredné podniky (pomoc de minimis)?

Štátnou pomocou sa vo všeobecnosti rozumie každá pomoc, v akejkoľvek forme (peňažnej i nepeňažnej), ktorú poskytuje na podnikanie alebo v súvislosti s podnikaním poskytovateľ (obyčajne niektorá zo štátnych inštitúcií, napr. Slovak Business Agency, Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny, Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky, či Ministerstvo hospodárstva SR) priamo alebo nepriamo z verejných prostriedkov (napr. zo štátneho rozpočtu).

Keďže každá takáto pomoc istým spôsobom narušuje hospodársku súťaž (zvýhodňuje tie subjekty, ktoré štátnu pomoc prijali – t.j. príjemcov), je prísne monitorovaná a musí byť v súlade so zákonom o štátnej pomoci (č. 358/2015 Z. z.) a legislatívou Európskeho spoločenstva vzťahujúcou sa na štátnu pomoc.

Koordináciu v tejto oblasti vo vzťahu k Európskej únii vykonáva od 1.1.2016 Protimonopolný úrad SR (predtým to bolo Ministerstvo financií SR).

Príjemcom pomoci v zmysle platnej právnej úpravy je ten, kto vykonáva hospodársku činnosť bez ohľadu na svoju právnu formu a spôsob financovania a v jeho prospech bol vykonaný právny úkon, ktorý ho oprávňuje na získanie pomoci. Pričom pod hospodárskou činnosťou sa rozumie každá činnosť, ktorá spočíva v ponúkaní tovaru a/alebo služieb na trhu.

Forma pomoci

Ako bolo uvedené vyššie, môže ísť o akúkoľvek formu pomoci, čiže peňažnú pomoc (dotácia; úhrada úrokov či splátok úveru; návratný príspevok a podobne) alebo nepeňažnú pomoc (banková záruka; úľava na dani, pokute či iných sankciách; poradenská služba; školenie atď.).

Pre podnikateľské subjekty (potenciálnych prijímateľov pomoci) je dôležité poznať, či prijímajú tzv. štátnu pomoc alebo minimálnu pomoc (pomoc „de minimis“).

Štátna pomoc

Štátnu pomoc možno poskytnúť predovšetkým na účely rozvoja regiónov, podpory výskumu a vývoja, ochranu životného prostredia, ale aj na podporu zamestnanosti či v prospech malých a stredných podnikov.

Poskytovateľ pomoci (ten, kto napr. poskytuje štátnu pomoc, napr. Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny) musí vypracovať záväzný dokument nazvaný schéma štátnej pomoci. V tomto dokumente komplexne upraví všetko, čo súvisí s poskytovaním pomoci jednotlivým príjemcom (aké projekty sú oprávnené, ktoré náklady sú oprávnené, aká je maximálna výška pomoci, aká je intenzita pomoci – t.j. koľko percent z oprávnených nákladov môže tvoriť štátna pomoc).

Štátna pomoc môže byť poskytnutá aj mimo schémy štátnej pomoci (tzv. „štátna pomoc ad hoc“), napríklad v podobe stimulu pre významného investora alebo v podobe investičnej pomoci (dotácie na nákup dlhodobého majetku, príspevku na vytvorenie pracovných miest či úľavy na dani a pod.).

Špecifické na štátnej pomoci je, že každé jej poskytnutie musí byť vopred schválené Európskou komisiou. Aj preto sa poskytovanie tejto pomoci v princípe vzťahuje na pomoc väčšieho rozsahu. Jej poskytovanie je po administratívnej stránke relatívne náročné.

Minimálna pomoc (pomoc „de minimis“)

Samostatnú kategóriu v prípade pomoci podnikateľom tvorí tzv. minimálna pomoc (pomoc „de minimis“ resp. „podpora malého rozsahu“). Minimálna pomoc nie je štátnou pomocou, a preto sa na ňu nevzťahujú niektoré pravidlá (najmä nie je chápaná ako narušenie hospodárskej súťaže a nie je potrebné jej poskytnutie notifikovať Európskou komisiou). Platí tu ale zásadné kritérium, že ide o pomoc, ktorá v priebehu akéhokoľvek obdobia troch fiškálnych rokov neprekročí:

- v prepočte súhrne 200 000 eur pre jedného podnikateľa (alebo 100 000 eur pre oblasť cestnej nákladnej dopravy vykonávanej v prenájme alebo za úhradu, pričom takáto pomoc nemôže byť použitá na nákup vozidiel cestnej nákladnej dopravy) - Nariadenie Komisie (EÚ) č. 1407/2013
- v sektore poľnohospodárstva; strop minimálnej pomoci je stanovený na 15 000 eur - Nariadenie Komisie (EÚ) č. 1408/2013
- v sektore rybolovu a akvakultúry; strop minimálnej pomoci je stanovený na 30 000 eur - Nariadenie Komisie (EÚ) č. 717/2014
- v prospech podnikov poskytujúcich služby všeobecného hospodárskeho záujmu; strop minimálnej pomoci je stanovený na 500 000 eur - Nariadenie Komisie (EÚ) č. 360/2012

Pre väčšinu podnikateľov teda platí strop vo výške 200 000 eur počas trojročného obdobia. Toto obdobie, by sa malo hodnotiť priebežne, takže pri každom novom poskytnutí minimálnej pomoci je potrebné zohľadniť celkovú výšku minimálnej pomoci poskytnutú počas príslušného fiškálneho roka a počas dvoch predchádzajúcich fiškálnych rokov. Pričom pod fiškálnym rokom rozumieme kalendárny rok alebo hospodársky rok v zmysle zákona č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve.

Príklad

Podnikateľ má možnosť prijať v marci 2016 pomoc od Slovak Business Agency (SBA) vo výške 20 000 eur. Sleduje sa, akú pomoc prijal v rokoch 2014, 2015 a v období január až marec 2016. Ak by mu bola v sledovanom období poskytnutá pomoc v súhrnnej výške 200 000 eur, už nemôže prijať novú minimálnu pomoc. Ak by v uvedenom období prijal pomoc vo výške 190 000 eur, môže v marci prijať pomoc maximálne do výšky 10 000 eur. No ak v sledovanom období prijal pomoc 180 000 eur alebo nižšiu, môže v marci prijať pomoc v plnej výške 20 000 eur.

Uvedené kritériá sa vzťahujú na všetky subjekty vykonávajúce hospodársku činnosť bez ohľadu na ich veľkosť, tzn. na mikropodniky, malé a stredné podniky aj veľké podniky.

Kedy sa limity minimálnej pomoci vzťahujú na jeden a kedy na viaceré podniky súčasne?

Významnú úlohu pri sledovaní limitov hrajú aj tzv. „prepojené podniky“. V prípade prepojených podnikov sa sleduje čerpaná minimálna pomoc za všetky prepojené podniky dohromady. Za prepojené podniky sa považujú tie, medzi ktorými je niektorý z týchto 4 vzťahov:

- Jeden podnik vlastní viac než 50 % hlasovacích práv v inom subjekte.
- Jeden podnik má právo menovať alebo odvolať viac než 50 % členov správneho, riadiaceho alebo dozorného orgánu iného subjektu.
- Jeden podnik má právo uplatňovať viac než 50 %-ný vplyv v inom subjekte podľa zmluvy uzatvorenej s daným subjektom alebo podľa ustanovení v zakladateľskej zmluve alebo v stanovách tohto subjektu.
- Jeden podnik, ktorý je akcionárom alebo spoločníkom iného subjektu, ovláda sám, v súlade s dohodou uzatvorenou s inými vlastníkmi daného subjektu, viac než 50 % hlasovacích práv prináležiacich vlastníkom v danom subjekte.

Pokiaľ teda napr. podnik vlastní viac ako 50 %-ný podiel v inej (dcérskej) spoločnosti, sleduje sa prijatá pomoc za obidva podniky dohromady. Pri prepojených podnikoch sa sledujú aj živnostníci (chápu sa ako podnik). Nesledujú sa však zahraničné podniky. Podnik po zohľadnení všetkých prípadných prepojení sa označuje pojmom „jediný podnik“.

Príklad

Podnik B (žiadateľ o minimálnu pomoc) vlastní 51 % podiel v podniku D a 100 % podiel v podniku C. Zároveň má podnik A 70 % podiel v podniku B. Podniky v posledných 3 fiškálnych rokoch získali minimálnu pomoc podľa tejto schémy:

Keďže v tomto prípade je vlastníctvo v každom vyššie uvedenom vzťahu vyššie než 50 %, sú podniky A, B, C a D považované za prepojené a je potrebné na ne pozeráť ako na „jediný podnik“. Ako je zo schémy zrejmé, tento „jediný podnik“ už v rozhodujúcom období získal v súčte 200 000 EUR a preto podnik B nemôže získať minimálnu pomoc (de minimis), a to i napriek tomu, že sám fakticky podporu de minimis v rozhodujúcom období nečerpal.

Príklad

Podnik B (žiadateľ o minimálnu pomoc) vlastní 49 % podiel v podniku D a 30 % podiel v podniku C. Zároveň má podnik A 33 % podiel v podniku B. Podniky v posledných 3 fiškálnych rokoch získali minimálnu pomoc podľa tejto schémy:

Keďže vlastníctvo v každom z vyššie uvedenom vzťahu **nepresahuje 50 %**, **nie sú podniky A, B, C a D považované za prepojené** – nespádajú pod definíciu „jediného podniku“. Podnik B teda môže získať plnú výšku minimálnej pomoci, lebo ide o samostatný podnik a v rozhodujúcom období nečerpal žiadnu minimálnu pomoc.

Ak podnikateľ spĺňa uvedené podmienky, nepovažuje sa takto poskytnutá pomoc za narušenie hospodárskej súťaže tým, že by boli zvýhodnení určití podnikatelia či výroba určitého tovaru alebo poskytovanie služieb.

Z tohto dôvodu je potrebné prísne sledovať, či jediný podnik neprekročil vyššie spomínané finančné limity. Do konca roku 2015 boli preto podnikatelia – prijímatelia minimálnej pomoci – povinní po uplynutí každého štvrťroka predkladať Oznámenie o prijatí minimálnej pomoci, v ktorom špecifikovali kedy a v akej výške prijali minimálnu pomoc. **Od 1.1.2016 im už táto povinnosť odpadá.** V priebehu roku 2016 totiž bude vytvorený centrálny register na evidenciu a monitorovanie pomoci, do ktorého budú nahrávať údaje poskytovateľa pomoci (t.j. inštitúcie, ktoré poskytnú štátnu alebo minimálnu pomoc).

Inštitúcia poskytujúca minimálnu pomoc (pomoc „de minimis“) musí takisto ako v prípade štátnej pomoci vypracovať záväzný dokument, tentoraz nazvaný schéma minimálnej pomoci (schéma „de minimis“). V tomto dokumente sa taktiež komplexne upraví všetko podstatné, čo súvisí s poskytovaním pomoci jednotlivým príjemcom.

Z pohľadu na celú problematiku je zrejmé, že poskytovanie minimálnej pomoci musia verejné inštitúcie pozorne sledovať. Preto sa podnikatelia nemôžu čudovať, keď im pri akomkoľvek bezplatnom školení alebo poradenstve dáva podporná inštitúcia podpísať dokument, v ktorom prehlásia, že prijali minimálnu pomoc. Ide o nevyhnutnú administratívu, ktorá v konečnom dôsledku zabezpečuje, aby podnikatelia neprekročili určený limit a nedošlo k neprimeranému zvýhodňovaniu niektorého subjektu na trhu. Podnikatelia by si na druhej strane mali pri podpisovaní akéhokoľvek dokumentu všímať, či sa v texte nespomínajú pojmy „**minimálna pomoc**“ príp. „**de minimis**“. Ak áno, znamená to, že prijímajú pomoc, ktorá sa započítava do ich limitu. Na druhej strane, je potrebné pripomenúť, že ide o pomerne veľkorysý limit (zrejme iba málokto prijme od verejných inštitúcií pomoc približujúcu sa sume 200 000 eur za 3 roky).

Verejný portál - SEMP

Na sledovanie čerpania štátnej a minimálnej pomoci má byť vytvorený informačný **system pre evidenciu a monitorovanie pomoci (SEMP)**. Tento má po svojom spustení obsahovať aj verejnú časť, ktorá bude obsahovať základné informácie týkajúce sa štátnej pomoci (napr. schémy štátnej pomoci), minimálnej pomoci, poskytovateľov pomoci resp. vykonávateľov schém pomoci, príjemcov pomoci (napr. názov, výška schválenej pomoci, výška vrátenej pomoci). Pre verejných používateľov budú prístupné aj oznamy, ktoré sa môžu týkať napr. **zmien v slovenskej legislatíve alebo v legislatíve Európskej únie**. Podnikatelia si prostredníctvom tohto portálu budú môcť sledovať, akú kumulovanú pomoc v rámci posledných troch fiškálnych rokov prijali. Vďaka tomu budú môcť zistiť, či napr. spĺňajú podmienky na prijatie ďalšej pomoci.

Prijatie pomoci od štátu sa spravidla vyznačuje zvýšenými administratívnymi požiadavkami, ktorých účelom je sledovanie, či poskytnutie pomoci nenaruší hospodársku súťaž. Podnikatelia, ktorí prijímajú pomoc od štátu, musia tieto požiadavky strieť. Vďaka pomoci totiž získavajú dodatočné prostriedky alebo rôzne nefinančné benefity slúžiace pre ich ďalší rozvoj.

Zdroj: www.podnikajte.sk